

СКОРОБОГАТОВА
Вікторія Вікторівна
 aprel2104@mail.ru

кандидат економічних наук
 доцент, зав. кафедрою
 «Облік і аудит»
 Керченський державний
 морський технологічний
 університет

УДК 657

ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА В АСПЕКТІ ВІДОБРАЖЕННЯ МОНЕТАРНИХ АКТИВІВ

ACCOUNTING POLICY IN ASPECT OF DISPLAY MONETARY ASSETS

Статтю присвячено дослідженню проблеми відображення монетарних і змішаних активів у Положенні про облікову політику. У статті розроблено типову структуру облікової політики, яка включає всі аспекти здійснення операцій із монетарними активами з урахуванням вимог бухгалтерського та управлінського обліку.

Статья посвящена исследованию проблемы отражения монетарных и смешанных активов в Положении об учетной политике. В статье разработана типовая структура учетной политики, которая включает все аспекты осуществления операций с монетарными активами с учетом требований бухгалтерского и управленческого учета.

An article is dedicated to research of problem of display monetary and mixed assets in Regulations (Principles) of accounting policy. Standard structure of accounting policy which include all aspects of realization of operation with monetary assets taking into account demands of accounting and management accounts is developed in article.

Ключові слова: облікова політика, монетарні активи, змішані активи, принципи, методи.

Ключевые слова: учетная политика, монетарные активы, смешанные активы, принципы, методы.

Key words: accounting policy, monetary assets, mixed assets, principles, methods.

ВСТУП

Особливості формування облікової політики та її принципи висвітлені в наукових працях вітчизняних учених, зокрема Т.В. Барановської, С.Л. Берези, Ф.Ф. Бутиця, З.Ф. Канурної, С.М. Міщенко, О.І. Пилипенка, М.С. Пушкаря, В.Г. Швеця та інших. За кордоном питання облікової політики розглядали у своїх наукових працях А.О. Єфремова, Н.П. Кондраков, М.І. Кутер, В.В. Панков, а також Г. Уолк (H. Wolk), Дж. Френсіс (J. Francis) та інші. Проте в сучасних умовах господарювання з появою нових об'єктів бухгалтерського обліку, варто детальніше зупинитися на окремих об'єктах облікової політики підприємства, зокрема на монетарних і змішаних активах.

МЕТА РОБОТИ полягає в побудові типової структури облікової політики щодо монетарних і змішаних активів з урахуванням вимог бухгалтерського й управлінського обліку.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою роботи є наукові праці, матеріали періодичних видань, ресурси Internet, нормативно-правові акти. При проведенні дослідження використано методи порівняння та узагальнення вимог законодавства.

РЕЗУЛЬТАТИ

Однією з найважливіших складових механізму управління господарською діяльністю підприємства є вміло сформована облікова політика. Основою для прийняття

рішень про облікову політику має бути формування повної, достовірної, правдивої інформації, яка максимально ефективно розкривала б дані про фінансово-господарську діяльність підприємства для зацікавлених осіб – користувачів. При формуванні облікової політики слід враховувати особливості діяльності підприємства та стратегію його розвитку на тривалу перспективу, оскільки це дозволить ефективно організувати бухгалтерський облік на підприємстві.

Встановлено, що між дослідниками немає єдності при трактуванні сутності поняття «облікова політика». Одні автори (Т.В. Барановська, А.О. Єфремова, М.С. Міщенко) розглядають це поняття з позиції, що облікова політика є сукупністю принципів і способів ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності. Барановська Т.В. [1, с. 26] під обліковою політикою підприємства розуміє сукупність дій із формування комплексу методичних прийомів, способів, процедур організації та ведення бухгалтерського обліку, який відповідає особливостям діяльності підприємства й інтересам його власників. Міщенко С.М. [2] трактує облікову політику підприємства як обрану суб'єктом господарювання систему облікових заходів, спрямованих на досягнення його стратегічних і поточних цілей і завдань. Єфремова А.О. [3] наголошує на тому, що облікова політика – саме той важливий засіб, завдяки якому є можливість розумного поєднання державного регулювання та власної ініціативи підприємства у веденні бухгалтерського обліку.

Інші дослідники (Є.Є. Лялькова, Н.Н. Макарова) визначають облікову політику як підходи, які підприємство

обрало для ведення фінансового, управлінського й податкового обліку. Макарова Н.Н. [4] зазначає, що облікова політика – це позиція економічного суб'єкта з конкретних питань: правових, бухгалтерських, податкових. Лялькова Є.Є. [5, с.13] під обліковою політикою розуміє сукупність способів ведення управлінського обліку, які забезпечують його безперервність і послідовність, а також сприяють реалізації можливостей його елементів (бюджетування, власне обліку та звітності, внутрішнього контролю й управлінського аналізу) в інтересах внутрішньофірмового управління суб'єктом господарювання.

Підтримуємо вчених, які трактують облікову політику відповідно до першого підходу та вважаємо, що облікова політика є інструментом організації бухгалтерського обліку на конкретному підприємстві, оскільки кожен суб'єкт господарювання самостійно може обрати способи та

процедури ведення обліку, враховуючи специфіку своєї діяльності й довгострокові цілі, з тих варіантів, які затверджені на законодавчому рівні та щодо яких існують альтернативні варіанти.

Згідно з Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність» [6] під обліковою політикою слід розуміти сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності. У МСФЗ 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки» [7] під обліковою політикою розуміються конкретні принципи, основи, домовленості, правила та практика, які застосовуються суб'єктами господарювання при складанні та поданні фінансових звітів.

Складові облікової політики підприємства щодо монетарних і змішаних активів представлено на рис. 1.

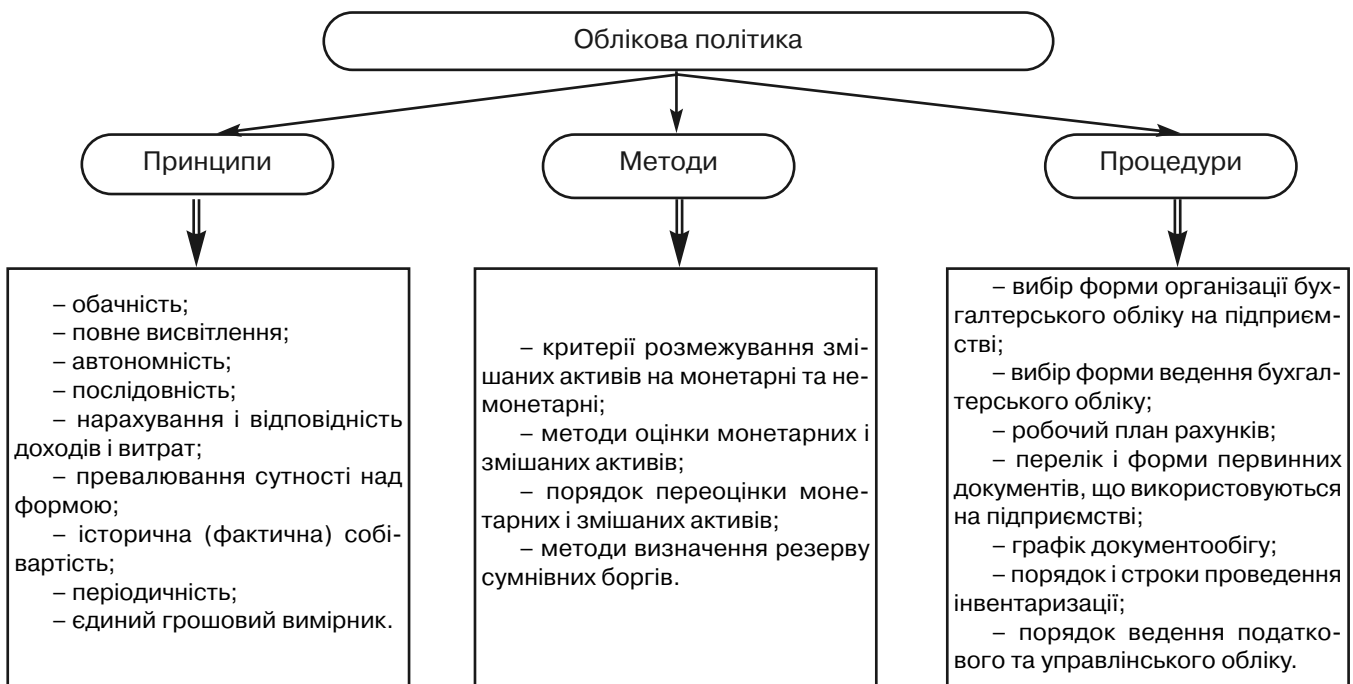

Рис. 1. Складові облікової політики підприємства щодо монетарних і змішаних активів

Під час розробки облікової політики необхідно керуватися не тільки принципами бухгалтерського обліку, але й загальнонауковими організаційно-управлінськими принципами, які впливають на вибір істотних чинників і характеризують зв'язки внутрішніх господарських процесів із зовнішнім середовищем (системність, комплексність, науковість, обґрунтованість, раціональність).

Принципи в практичній діяльності суб'єктів господарювання реалізуються за допомогою методів. Під методами слід розуміти способи вирішення конкретних завдань, які поставлені перед підприємством при веденні бухгалтерського обліку. Використання того чи іншого методу передбачає здійснення певної кількості процедур.

Організація бухгалтерського обліку монетарних активів – це процес вибору та впорядкування способів і прийомів збору, обробки та надання достовірної та своєчасної інформації про наявність, рух, стан і використання наявних на підприємстві монетарних активів для прийняття необхідних управлінських рішень.

Розкриття специфічних принципів і методів організації бухгалтерського обліку відображається в Положенні про облікову політику, який є основним внутрішньогосподарським нормативно-правовим актом підприємства у сфері методики й організації бухгалтерського обліку. На зако-

нодавчому рівні не затверджено форму цього положення, тому воно складається в довільній формі з урахуванням специфіки діяльності, форми власності, цілей і стратегії розвитку підприємства. В основному, цей документ містить три розділи: перший розділ присвячений організації роботи бухгалтерської служби, другий – розкриває методику бухгалтерського обліку, а третій – висвітлює організаційно-технічні аспекти організації бухгалтерського обліку.

Положення про облікову політику обов'язково повинно містити перелік обраних підприємством методів оцінки, процедур обліку, щодо яких нормативна база бухгалтерського обліку передбачає альтернативні варіанти.

Вважаємо, що основними завданнями організації бухгалтерського обліку монетарних активів є:

- чітке розмежування змішаних активів на монетарні та немонетарні;
- розробка методики оцінки монетарних і змішаних активів;
- забезпечення контролю за наявністю та рухом монетарних активів;
- правильність і своєчасність відображення операцій із монетарними активами в бухгалтерському обліку та звітності.

Враховуючи значення монетарних активів, пропонуємо виокремити розділ «Монетарні та змішані активи» в Положенні про облікову політику, який буде включати такі пункти:

- «Монетарні активи в національній валюті»;
- «Монетарні активи в іноземній валюті»;
- «Змішані активи як об'єкти бухгалтерського обліку».

Пункт «Монетарні активи в національній валюті» повинен розкривати інформацію про:

1) критерії віднесення активів до монетарних і визначення їх складових;

У цьому підпункті слід зазначити, що актив визнається монетарним, якщо відповідає таким критеріям:

– монетарності, тобто актив виступає у вигляді грошових коштів, як у готівковій формі, так і в безготівковій, або їх еквівалентів;

– в основі господарської операції лежить функція грошей «засіб платежу», тобто мають на увазі певні розрахунки, в даному разі – з дебіторами.

2) особливості оцінки складових монетарних активів, що виражені в національній валюті;

Грошові кошти (готівка, безготівкові кошти й депозити) оцінюються за номінальною вартістю, яка зазначена на банкнотах або обліковується на рахунках в банку. Номінальна вартість не залежить від цінності самого носія, тобто вартості паперу, металу або пам'яті ЕОМ. Грошові кошти на дату балансу оцінюються за номінальною вартістю, і за нею ж вони списуються з балансу. Грошові кошти, як одна з основних і найліквідніших складових монетарних активів, не підлягають ні переоцінці, ні амортизації.

3) порядок розкриття інформації про монетарні активи в фінансовій звітності.

У пункті «Монетарні активи в іноземній валюті» доцільно висвітлити таку інформацію:

1) порядок відображення в бухгалтерському обліку монетарних активів в іноземній валюті.

Монетарні активи, що виражені в іноземній валюті відображаються в обліку за офіційним курсом НБУ на дату здійснення операції з такими активами;

2) порядок проведення перерахунку монетарних активів в іноземній валюті.

За залишками грошових коштів у касі й на банківських рахунках в іноземній валюті на кінець звітного періоду визнається курсова різниця у зв'язку зі зміною валютного курсу. У разі підвищення валютного курсу НБУ по відношенню до гривні виникає позитивна курсова різниця, яка може бути як операційною, тобто відобразитися за кредитом рахунку 714 «Дохід від операційної курсової різниці», так і неопераційною та обліковуватися за кредитом 744 рахунку «Дохід від неопераційної курсової різниці». Якщо курс НБУ на кінець звітного періоду знизився, у бухгалтерському обліку необхідно визнати негативну курсову різницю, що фіксується за дебетом рахунку 945 «Втрати від операційної курсової різниці» або 974 «Втрати від неопераційної курсової різниці».

3) порядок розкриття інформації про монетарні активи в іноземній валюті в фінансовій звітності.

У пункті «Змішані активи» слід зафіксувати таку інформацію:

1) передбачити всі випадки, коли змішані активи є монетарними, та коли немонетарними;

2) окреслити підходи до оцінки змішаних активів та до їх відображення в фінансовій звітності;

3) порядок розкриття інформації про монетарні активи в іноземній валюті в фінансовій звітності.

ВИСНОВКИ

Успішність функціонування суб'єкта господарювання неможливе без чіткої організації бухгалтерського обліку, яка ґрунтується на нормативно-правових актах держави та прийнятій підприємством облікової політиці. Встановлено, що організація бухгалтерського обліку монетарних активів – це процес вибору та впорядкування способів і прийомів збору, обробки й надання достовірної та своєчасної інформації про наявність, рух, стан і використання наявних на підприємстві монетарних активів для прийняття необхідних управлінських рішень.

У зв'язку з важливим значенням монетарних активів для суб'єктів господарювання, вважаємо, що в Положенні про облікову політику слід виділити в окремий розділ «Монетарні та змішані активи», в якому слід зафіксувати особливості бухгалтерського обліку монетарних і змішаних активів. З метою підвищення ефективності управлінського та бухгалтерського обліку розроблено типову структуру облікової політики, яка включає всі аспекти здійснення операцій із монетарними активами з урахуванням вимог бухгалтерського та управлінського обліку.

Література:

1. Барановська Т.В. Облікова політика підприємств в Україні: теорія і практика: дис. канд. екон. наук: 08.06.04 / Т.В. Барановська. – Житомир, 2004. – 282 с. – С. 262.
2. Міщенко С.М. Облікова політика в системі управління банком: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.06.04 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит» / С.М. Міщенко. – Київ, 2004. – 26 с.
3. Ефремова А.А. Учетная политика предприятия: содержание и формирование / А.А. Ефремова. – М.: Книжный мир, 2000. – 478 с.
4. Макарова Н.Н. Концепции формирования учетной политики экономических субъектов: автореф. дис. на соискание науч. степени док. екон. наук: спец. 08.00.12 Бухгалтерский учет, статистика / Н.Н. Макарова. – Йошкар-Ола, 2011. – 36 с.
5. Лялькова Е.Е. Учетная политика в системе управленческого учета: автореф. дис. на соискание науч. степени канд. екон. наук: спец. 08.00.12 Бухгалтерский учет, статистика / Е.Е. Лялькова. – Москва, 2008. – 23 с. – С. 13.
6. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
7. МСФЗ 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/publish/article/main?art_id=92410&cat_id=92408